

**Відступлення Верховного Суду у складі суддів
об'єднаної палати та палат Касаційного
господарського суду від правових висновків
Верховного Суду у господарських справах
2021**

Відділ аналітичної роботи та узагальнення судової практики

Щодо правової природи платежів, що підлягають сплаті під час дії договору оренди за користування майном та після припинення такого договору

Постанови КГС ВС від 14.11.2018 у справі №924/195/16 та від 11.05.2018 у справі №926/2119/17

Зобов'язання орендаря сплачувати орендну плату за весь час фактичного користування майном, яке виникло з договору оренди, не припиняється зі спливом строку дії договору оренди, оскільки таке припинення пов'язане не із закінченням строку, на який було укладено договір, а з моментом підписання сторонами акта приймання-передачі об'єкта оренди.

Постанова ОП КГС від 19.04.2021 у справі №910/11131/19

Обов'язок орендаря сплачувати орендну плату за користування орендованим майном зберігається до припинення Договору (до спливу строку дії Договору оренди), оскільки орендна плата є платою орендаря за користування належним орендодавцю майном та відповідає суті орендних правовідносин, що полягають у строковому користуванні орендарем об'єктом оренди на платній основі. Неустойка, стягнення якої передбачено ч.2 ст.785 ЦК України, є самостійною формою майнової відповідальності у сфері орендних правовідносин, яка застосовується у разі (після) припинення Договору - якщо наймач не виконує обов'язку щодо негайного повернення речі, і є належним способом захисту прав та інтересів орендодавця після припинення Договору, коли користування майном стає неправомірним.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/96926747>

Щодо підстави заміни сторони у зобов'язанні (правонаступництво)

Постанова КГС ВС 12.08.2019 у справі
№ 910/15740/18

КГС ВС зазначив, що підставою заміни сторони в зобов'язанні у цій справі є договір купівлі-продажу майнових прав. Згідно з вимогами чинного законодавства заміна осіб в окремих зобов'язаннях через волевиявлення сторін (відступлення права вимоги) є різновидом правонаступництва та за змістом статті 52 ГПК України здійснюється на будь-якій стадії судового процесу.

Постанова Палати від 13.04.2021
у справі №910/11702/18

Виходячи із системного аналізу змісту положень статей 177, 190, 656 ЦК України, ст.3 ЗУ"Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" та статей 3, 4 ЗУ"Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень", як речові права на нерухоме майно, похідні від права власності, так і майнові права, відмінні від права власності на нерухоме майно (за винятком права очікування на отримання у майбутньому права власності на нерухоме майно), є правами, нерозривно пов'язаними з нерухомим майном, а тому такі права підлягають державній реєстрації та виникають з моменту відповідної реєстрації. Натомість нездійснення послідовної державної реєстрації майнових (речових) прав на нерухоме майно за їх покупцями свідчить про відсутність переходу прав та обов'язків позивача до правонаступника, як наслідок, виключає підстави для заміни сторони її процесуальним правонаступником".

<http://reestr.court.gov.ua/Review/96926745>

Щодо підвідомчості відкриття виконавчого провадження у справі про звернення стягнення на предмет застави

Постанова КГС ВС від 12.03.2018
у справі №910/14188/16

Визначення підвідомчості з виконання виконавчого документу органу державної виконавчої служби має визначатись виходячи саме з розміру основного зобов'язання за кредитним договором, виконання якого забезпечене і в рахунок задоволення вимог за яким здійснюється таке звернення.

Постанова ОП КГС від 21.05.2021
у справі №904/1201/15

Підвідомчість відкриття виконавчого провадження залежить саме від суми, яка підлягає стягненню за рішенням суду (зазначена у резолютивній частині рішення, виконавчому документі або підлягає визначенню відповідно до чинного законодавства), тобто у даному випадку виходячи з вартості предмета застави за договором застави, укладеним на забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором, оскільки сума заборгованості ТОВ обмежена вартістю заставленого майна.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/97494647>

Щодо відкриття провадження приватним виконавцем за місцезнаходженням майна боржника (грошові кошти боржника на рахунках у банківських установах, розташованих у межах виконавчого округу приватного виконавця)

**Постанова КГС ВС від 26.11.2020
у справі № 911/949/20**

Стягувач при зверненні до виконавця із заявою про примусове виконання рішення має додати до заяви докази наявності грошових коштів на рахунках боржника в банках або інших фінансових установах, а приватний виконавець при вирішенні питання про прийняття виконавчого документа до виконання та відкриття виконавчого провадження за таким критерієм як місцезнаходження майна боржника у разі, якщо таким майном стягувач визначив грошові кошти на рахунках боржника, має встановити обставини наявності грошових коштів на банківському(их) рахунку(ах) боржника та переконатися, що в межах його округу наявне майно боржника (грошові кошти на рахунках у банках або інших фінансових установах).

**Постанова ОП КГС від 21.05.2021
у справі №905/64/15**

Стягувач, звертаючись до виконавця із заявою про примусове виконання рішення має довести саме обставини знаходження майна боржника на території, на яку поширюється компетенція органу державної виконавчої служби, або в межах виконавчого округу приватного виконавця, надати (додати до заяви) докази місцезнаходження майна боржника на цій території, а не докази фактичної наявності майна боржника у місцезнаходженні такого майна.

Встановлення обставин фактичної наявності майна боржника у його місцезнаходженні (зазначеному стягувачем) (у тому числі і грошових коштів) відноситься до дій виконавця з розшуку майна боржника, які вчиняються у процесі здійснення виконавчого провадження після прийняття виконавчого документа до виконання та відкриття виконавчого провадження.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/97735059>

Щодо вчинення правочину з відчуження заставленого майна за відсутності згоди заставодержателя

**Постанова КГС ВС від 05.02.2019
у справі №910/9131/16**

Касаційний суд погодився з висновками судів попередніх інстанцій про відсутність підстав для визнання недійсним оспорюваного правочину з відчуження заставодавцем на користь третьої особи предмета застави, оскільки його вчинення за відсутності згоди заставодержателя, не позбавило останнього права вимоги за договором застави, укладеним з первісним власником майна, так як застава зберегла свою силу для нового власника згідно з ч. 1 ст. 27 Закону України "Про заставу".

**Постанова ОП КГС від 21.05.2021
у справі №910/3425/21**

Сама по собі обставина відсутності згоди заставодержателя на вчинення правочину з відчуження заставленого майна є достатньою підставою для задоволення позову заставодержателя про визнання такого правочину недійсним.
<http://reestr.court.gov.ua/Review/97854741>

Щодо самопредставництва

Постанова КГС ВС від 23.11.2020
у справі № 908/592/19

Ухвала ОП КГС від 18.06.2021
у справі №922/751/201

Обов'язкове відображення в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань інформації про особу, яка може діяти від імені юридичної особи в порядку самопредставництва.

Тлумачення приписів частини третьої статті 56 ГПК України приводить до висновку, що для визнання юридичної особи такою, що діє в порядку самопредставництва, необхідно, щоб у відповідному законі, статуті, положенні чи трудовому договорі (контракті) було чітко визначене її право діяти від імені такої юридичної особи (суб`єкта владних повноважень без права юридичної особи) без додаткового уповноваження (довіреності). Внесення відповідної інформації до ЄДР не є обов'язковим.
<http://reestr.court.gov.ua/Review/97886985>

Щодо переговорної процедури закупівель

Постанова КГС ВС від 06.08.2020 у справі № 905/1352/18

Наявність на території Донецької області режиму надзвичайної ситуації, запровадженого Кабінетом Міністрів України, є достатньою підставою для застосування переговорної процедури закупівлі, а також, що переговорну процедуру закупівлі було застосовано у зв'язку з неможливістю дотримання замовником строків для проведення тендеру.

Постанова ОП КГС від 18.06.2021 у справі №905/72/20

Враховуючи приписи п.3 ч.2 ст.35 ЗУ «Про публічні закупівлі» для застосування переговорної процедури має бути підтверджено виникнення особливих економічних чи соціальних обставин, що унеможливають додержання замовником строків проведення тендеру.

Виключно наявність на території Донецької області режиму надзвичайної ситуації, запровадженого Кабінетом Міністрів України у 2015 році, без доведення існування обставин, що обумовлюють необхідність в негайній ліквідації цих наслідків, не може бути достатньою підставою для застосування переговорної процедури закупівлі у 2019 році.

Застосування замовником переговорної процедури без наявності умов, визначених п.3 ч.2 ст.35 Закону України «Про публічні закупівлі», є підставою для визнання недійсним договору як такого, що укладений з порушенням вимог ст.35 вказаного Закону.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/97886992>

Щодо повернення грошової суми, сплаченої за кількість товару, який не був поставлений покупцеві

Постанова КГС ВС від 12.02.2020
у справі №913/166/19

КГС ВС вказує на обґрунтованість висновку суду першої інстанції щодо задоволення вимоги прокурора про стягнення безпідставно отриманих коштів на підставі статті 1212 ЦК внаслідок недійсності додаткових угод як таких, що укладені всупереч вимогам п.2 ч.4 ст.36 Закону "Про публічні закупівлі".

Постанова ОП КГС від 18.06.2021
у справі №927/491/19

Грошові кошти, отримані стороною за договором, не можуть стягуватися на підставі ст.1212 ЦК у разі нікчемності додаткової угоди до цього договору.

Системний аналіз положень ст. ст. 11, 177, 202, ст. 1212 ЦК України дає можливість дійти висновку про те, що чинний договір чи інший правочин є достатньою та належною правовою підставою набуття майна (отримання грошей).

Обов'язок з повернення грошової суми, сплаченої за кількість товару, який не був поставлений покупцеві, врегульований нормами Глави 54 ЦК "Купівля-продаж" і тому як правова підстава такого повернення не може бути застосована ст.1212.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/97911848>

Щодо застосування Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" стосовно зарахування зустрічних однорідних вимог неплатоспроможного банку

Постанова КГС ВС від від 01.12.2020 у справі № 910/683/19

КГС ВС зроблено висновок щодо застосування норми частини 3 статті 52 Закону про гарантування вкладів стосовно неможливості проведення зарахування зустрічних однорідних вимог неплатоспроможного банку щодо процентного доходу, який підлягає виплаті за облігаціями, що передані в заставу НБУ, який має позачергове право на задоволення своїх кредиторських вимог за рахунок предмета застави (облігацій).

Постанова Палати КГС від 01.11.2021 у справі №910/10245/19

Та обставина, що облігації, емітовані Установою, є предметом застави за договором з НБУ, не є перешкодою для здійснення зарахування зустрічних вимог, зокрема, щодо виплати відсоткового доходу за відповідний період за облігаціями відповідно до статті 601 ЦК України та пункту 8 частини 2 статті 46 Закону про гарантування вкладів, у редакції, чинній на дату вчинення одностороннього правочину.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/100775662>

Щодо нарахування інфляційних втрат та 3% річних від простроченої суми у справі про банкрутство

Постанова КГС ВС від 11.11.2020 у справі № 904/5083/19

Враховуючи те, що із позовом у даній справі АТ звернулось до суду першої інстанції у березні 2017 року, а тому застосування до даних правовідносин положення пункту 4-3 частини 4 Розділу X "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" з урахуванням змін, внесених Законом України "Про приватизацію державного і комунального майна", які набрали чинності з 07.03.2018, порушує конституційний принцип незворотності дії законів в часі та є помилковим.

Постанова Палати від 28.10.2021 у справі №904/5082/19

Верховний Суд зауважує, що передбачене пунктом 4-3 Розділу X "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" у редакції Закону України №2269-VIII від 18.01.2018, законодавче звільнення боржника від відповідальності щодо нарахування інфляційних втрат та 3% річних на прострочену суму боргу за весь період прострочення виконання грошового зобов'язання, передбаченої частиною другою статті 625 ЦК України, узгоджується з частиною першою статті 13 ЦК України щодо меж здійснення особою цивільних прав відповідно до договору або актів цивільного законодавства, до яких абзацом 2 частини другої статті 4 цього Кодексу віднесено закони України. Тобто, положення пункту 4-3 Прикінцевих та перехідних положень Закону про банкрутство мають зворотну силу в часі та поширюють свою дію на правовідносини, які виникли до прийняття положень Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна", яким внесено пункт 4-3 до Прикінцевих та перехідних положень Закону про банкрутство.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/100956763>

Щодо застосування ст. 42 Кодексу України з процедур банкрутства

Постанова КГС ВС від 12.11.2020 у справі №911/956/17

Як вбачається з Прикінцевих та перехідних положень Кодексу України з процедур банкрутства, ним не передбачено надання зворотньої дії в часі положенням статті 42 цього Кодексу, як і будь-яким іншим положенням Кодексу. З огляду на таке, до договорів, які укладені до моменту набрання чинності КУзПБ застосовуються загальні чи спеціальні норми матеріального права, які визначають підстави недійсності цих договорів та існували на момент укладення договору (вчинення правочину).

Постанова Палати від 28.10.2021 у справі №911/1012/13

Аналіз норм ст. 42 Кодексу України з процедур банкрутства дає підстави для висновку, що приписами цієї норми чітко визначено, що ст. 42 Кодексу України з процедур банкрутства підлягає застосуванню до правочинів, вчинених боржником після відкриття провадження у справі про банкрутство або протягом трьох років, що передували відкриттю провадження у справі про банкрутство, а відтак норма ст.42 Кодексу України з процедур банкрутства, щодо відрахування трирічного строку, розширеному тлумаченню не підлягає. <http://reestr.court.gov.ua/Review/101424055>

Щодо послуг з транспортування природного газу

Постанова КГС ВС від 27.11.2020 у справі №910/13174/19

КГС ВС посилаючись на абз. 10 п.3 глави 2 розділу VIII Кодексу газотранспортної системи (в редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин), зазначаючи про те, що умовами договору порядок повернення грошових коштів, наданих замовником послуг транспортування в якості фінансового забезпечення (попередньої оплати) визначений не був, відтак, такі грошові кошти повертаються на вимогу замовника послуг транспортування у строк, не пізніше п'яти банківських днів з моменту отримання оператором газотранспортної системи вимоги від замовника послуг транспортування, як визначено Кодексом.

Постанова ОП КГС від 20.10.2021 у справі №910/1878/20

За змістом норми ст.903 ЦК України, положень п.4 глави 1 розділу I Кодексу газотранспортної системи (який визначає одним із принципів доступу суб'єктів ринку природного газу до газотранспортної системи здійснення своєчасної та повної оплати послуг, наданих оператором газотранспортної системи), положень глави 2 розділу VIII цього Кодексу, положень Типового договору транспортування природного газу, що затверджений постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 30.09.2015 №2497, а також з огляду на умови укладеного між сторонами Договору надання послуг транспортування природного газу, зокрема і послуги замовленої (гарантованої) потужності, здійснюється на умовах їх оплатності. Водночас повернення вартості наданих послуг транспортування природного газу не передбачено ні відповідними нормами Закону, ні умовами Договору, а повернення вартості наданої послуги замовленої (гарантованої) потужності не передбачено умовами Договору незалежно від того, була чи не була повністю використана замовлена потужність.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/100610530>

Щодо заміни членів Наглядової ради акціонерного товариства

Постанови КГС ВС від 16.09.2021 у справі №910/3917/20 та від 11.02.2021 у справі №924/344/20

- стаття 53 Закону "Про акціонерні товариства" не застосовується до права акціонера (акціонерів), представник якого (який) обраний до складу наглядової ради, замінити такого представника - члена наглядової ради; член наглядової ради, обраний як представник акціонера або групи акціонерів, згідно з ч. 5 ст. 53 вказаного Закону, може бути замінений таким акціонером (акціонерами) в будь-який час;

- акціонер позбавляється права на заміну члена наглядової ради, який вже втратив свій статус у зв'язку з настанням однієї з підстав, визначеної пунктами 1-4 ч. 1 ст. 57 Закону "Про акціонерні товариства"; Заміна членів наглядової ради акціонерів після втрати ними свого статуту, свідчить про перебирання на себе Фондом повноважень загальних зборів в частині обрання членів наглядової ради, а не обмеження корпоративних прав Фонду.

Постанова Палати КГС від 22.12.2021 у справі №924/641/20

Положення абз.2 ч.1 ст.57 ЗУ "Про акціонерні товариства" у системному зв'язку з положеннями абз.2 ч.6 та ч.7 ст.53 цього Закону слід розуміти так, що підстава, визначена у пункті 5 (здійснення письмового повідомлення про заміну члена Наглядової ради, який є представником акціонера), є одночасно як самостійною підставою для припинення повноваження члена Наглядової ради (що реалізуються у будь-який час з власної волі акціонера), так і тим процесуальним та процедурним механізмом, за допомогою якого акціонер реалізує своє право на заміну члена Наглядової ради у разі припинення повноважень з об'єктивних причин, які знаходяться поза волею акціонера (пункти 1-4). Реалізація членом Наглядової ради свого права припинити повноваження за власним бажанням жодним чином не виключає право акціонера здійснити заміну свого представника без рішення загальних зборів та не обмежує таке право певним строком (зокрема, двома тижнями з дня подання відповідної заяви). Акціонер, представник якого припинив свої повноваження члена Наглядової ради відповідно до п.1 ч.1 ст.57 ЗУ "Про акціонерні товариства", залишає за собою право призначити нового представника на заміну того, що припинив повноваження за власним бажанням, протягом загального строку, на який обрано Наглядову раду.
<http://reestr.court.gov.ua/Review/102220045>

Щодо розподілу судових витрат при прийнятті ухвали про закриття касаційного провадження

Судові рішення КГС ВС від 23.02.2021 у справі №910/18421/19, від 08.06.2021 у справі №910/8103/16, від 06.07.2021 у справі № 903/847/20, від 06.07.2021 у справі №911/713/20, від 27.07.2021 у справі № 911/3504/20, від 25.08.2021 у справі № 914/2243/20, від 21.09.2021 у справі № 922/3789/20, від 30.09.2021 у справі № 909/1411/13

Додаткова ухвала ОП КГС від 03.12.2021 у справі №927/237/20

У разі закриття касаційного провадження на підставі п.5 ч.1 ст. 296 ГПК України судові витрати відповідно до ст. ст. 126, 129, 130 ГПК України розподілу не підлягають, оскільки за змістом цих норм покладення судових витрат на ту чи іншу сторону або компенсація таких витрат здійснюється у випадках розгляду справи по суті або у разі визнання позову, закриття провадження у справі чи залишення позову без розгляду (причому закриття провадження у справі є процесуальною дією, відмінною від закриття касаційного провадження).

Враховуючи норми ст. ст.126, 129, 130 ГПК України Верховний Суд у складі суддів об'єднаної палати Касаційного господарського суду дійшов висновку, що для забезпечення принципу господарського судочинства щодо відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення, та забезпечення особі можливості ефективно захистити свої права в суді у разі подання до неї необґрунтованого позову (необґрунтованої касаційної скарги), витрати на професійну правничу допомогу при прийнятті ухвали про закриття касаційного провадження мають покладатися на сторону, яка допустила необґрунтоване подання касаційної скарги.
<http://reestr.court.gov.ua/Review/102058440>

Щодо застосування пункту 2 розділу III "Прикінцеві та перехідні положення" ЗУ "Про визнання таким, що втратив чинність ЗУ "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" (далі - Закон № 145-ІХ) у справі про банкрутство

Постанова КГС ВС від 20.10.2020 у справі №916/61/13-Г

КГС ВС підтримав висновок суду першої інстанції - щодо наявності підстав для закриття (відповідно до п.7 ч.1 ст.90 КУЗПБ із застосуванням положення пункту 2 Розділу III "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 145-ІХ) провадження у справі про банкрутство боржника, процедуру ліквідації щодо якого у справі про банкрутство застосовано до набрання чинності вказаним Законом.

Постанова Палати КГС від 18.11.2021 у справі №1-24-7-5/297-06-7817

Палата КГС формулюючи правову позицію щодо застосування нечітких та неоднозначних для їх застосування положень пункту 2 розділу III "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 145-ІХ за темпоральною ознакою, доходить висновку, що на боржників - Державних підприємств, до яких процедури санації/ліквідації у справах про банкрутство застосовані до набрання чинності Законом № 145-ІХ, положення його пункту 2 розділу III "Прикінцеві та перехідні положення" не поширюються та не застосовуються як підстава для закриття провадження у відповідній справі про банкрутство, а провадження продовжується відповідно до застосованої у відповідній справі процедури, з урахуванням пункту 4 Прикінцевих та Перехідних положень КУЗПБ. Правильність цих висновків підтверджується наступним. Застосування норм як нових (через зміни у законодавстві, які відбулись з прийняттям Закону № 145-ІХ - його положень в пункті 2 розділу III "Прикінцеві та перехідні положення"), що не містять окремої вказівки щодо їх зворотної дії в часі, призведе до не передбаченого законом та не врегульованого ним втручання в ті правовідносини між їх учасниками (у спірних правовідносинах - між визнаними кредиторами та банкрутом на стадії ліквідації у справі про банкрутство, зокрема щодо задоволення вимог кредиторів за правилами спеціального закону про банкрутство), які виникли до цих змін - згідно з судовим рішенням (постановою про визнання банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури), яке не скасоване, набрало законної сили, є обов'язковим до виконання (стаття 18 ГПК України).

<https://reestr.court.gov.ua/Review/102220177>

Щодо включення до договірної ціни податку на додану вартість

Постанова КГС ВС від 08.04.2021 зі справи №922/2439/20

КГС ВС зазначає про неможливість визнання недійсним частини договору стосовно визначення ПДВ (з посиланням на те, що включення в оплату ПДВ містить ціну розрахункової одиниці вартості товару, тобто є істотною умовою договору).

Постанова ОП КГС від 03.12.2021 у справі №910/12764/20

Суд виходить з того, що приписи ст.217 ЦК України регулюють питання щодо правової долі правочину, що має дефекти окремих його частин. При цьому закону може суперечити лише певна частина умов правочину, а інша - йому відповідати. Отже, за таких обставин не завжди доцільно визнавати правочин недійсним у цілому. Не призводить недійсність окремої частини правочину до недійсності інших його частин. Тому законодавець не встановлює недійсності правочину через недійсність окремої його частини, але лише за умови, якщо є підстави вважати, що правочин міг би бути вчинений без включення до нього цієї недійсної частини. Зокрема, у випадку, що розглядається, можна припустити наявність Договору і без включення до нього умови щодо ПДВ. Хоча ПДВ й включається до ціни товару, однак не є умовою про ціну в розумінні цивільного та господарського законодавства, оскільки не може встановлюватися (погоджуватися чи змінюватися) сторонами за домовленістю, тобто у договірному порядку. Подібний правовий висновок викладено у постанові Верховного Суду від 01.06.2021 зі справи №916/2478/20, від якого ОП КГС не вбачає підстав відступати. не була повністю використана замовлена потужність.
<http://reestr.court.gov.ua/Review/101753923>

Щодо способу нарахування відсотків, ст.536, ст.625 ЦК України

Постанова ОП КГС від 05.06.2020 у справі № 922/3578/18

ОП КГС зазначає, що ч.2 ст.625 ЦК України передбачає можливість визначення розміру процентів саме у річних, а не будь-яким іншим способом, передбаченим договором, та обмеження свободи сторін в укладенні договору на предмет визначення іншої методики нарахування процентів за незаконне користування чужими грошовими коштами згідно із статтями 693, 536 та 625 ЦК України; - проценти за користування чужими грошовими коштами, які за умовами укладеного між сторонами у справі договору поставки нараховуються за кожен день прострочення виконання зобов'язання, за своєю правовою природою, ураховуючи спосіб їх обчислення за кожен день прострочення, підпадають під визначення пені.

Постанова ОП КГС від 03.12.2021 у справі №910/14180/18

ОП КГС зазначає, що передбачені ст.536 та ч.3 ст. 693 ЦК України проценти мають зовсім іншу правову природу, ніж неустойка (пеня, штраф), виступають способом захисту прав та інтересів покупця який, здійснивши оплату продукції на умовах попередньої її оплати набув також статусу кредитора за договором по відношенню до продавця до моменту передання йому такої продукції. З огляду на різну правову природу проценти, передбачені ч.3 ст.693 ЦК України, не можуть бути ототожені з неустойкою та процентами, передбаченими ч.2 ст.625 ЦК України. Крім того ОП КГС вважає, що правова природа передбаченої договором плати за користування чужими грошовими коштами не залежить від встановленого сторонами у договорі способу обчислення такої плати. Передбачене ст.536, ч.3 ст. 693, ч.1 ст. 1048, ч.1 ст. 1054 ЦК України право сторін на встановлення плати за користування грошовими коштами (попередньою оплатою, позикою) з урахуванням положень ст.6 та ч.1 ст.627 ЦК України слід розуміти як право сторін на визначення саме розміру процентів і порядку їх сплати, а не обрання ними іншого способу оплати. Зазначений висновок відповідає висновку Верховного Суду, викладеному у пункті 27 постанови ВП ВС від 25.05.2021 у справі № 149/1499/18.

Враховуючи те, що кількість днів у календарному році є сталою та загальновідомою, визначений у такий погоджений сторонами спосіб (за кожен день прострочення) розмір цих процентів завжди може бути перетворений у річні проценти методом математичного розрахунку, про що правильно зазначила колегія суддів КГС в ухвалі від 28.09.2021 у цій справі № 910/14180/18 про передачу справи на розгляд ОП КГС. <http://reestr.court.gov.ua/Review/101989933>